

**Aan de leden van de Sociaal Economische Raad
Postbus 90405
2509 LK Den Haag**

**Onderwerp: Energieakkoord
Datum: 21 augustus 2013**

Geachte Raadsleden,

Het Nationaal Kritisch Platform Windenergie en de 87 meeondertekenende groeperingen hebben met zorg kennis genomen van de berichten over de hoofdlijnen van het Energieakkoord waarover de partijen binnen de Sociaal Economische Raad het vorige maand eens werden. Met name zijn wij bezorgd over de rol die u aan windenergie, en in het bijzonder aan windenergie op land toedeelt. De plannen zoals die tot ons zijn doorgedrongen, zullen namelijk grote negatieve gevolgen met zich meebrengen voor onze nationale economie. Daar komt bij dat iedere vorm van wetenschappelijke onderbouwing van de plannen ontbreekt. Ze lijken slechts te steunen op een voor de hand liggend onaantastbaar vertrouwen dat windenergie een goede zaak is. Onze zorg vloeit voort uit de volgende overwegingen.

1. Grootschalige windenergie is slecht voor onze economie.

Het CBS constateerde in 2011 dat onze economie weinig baat zal hebben bij windenergie met de woorden "The market-based resource rent for wind energy production is negative. This means that the market-based value of wind for the Dutch economy is equal to zero".¹ Wij onderschrijven die constatering. Wel betekenen de plannen een grote aanslag op onze financiën. De windmolens op land leveren een negatief saldo op van ca. 3,5 miljard € (zie hieronder). Omdat de molens op zee minstens tweemaal zo duur zijn maar de baten per MW niet veel hoger, valt eenvoudig te berekenen dat het gezamenlijke nadelig saldo aanzienlijk meer dan 10 miljard € zal bedragen.

Dit bedrag moet door de samenleving worden opgebracht. Voor het bedrijfsleven betekent dat een niet te verwaarlozen verslechtering van de concurrentiepositie met het buitenland. Het grootste deel van de gelden zal langs directe en indirecte weg van de consumenten moeten komen. Daarmee spreken we van een lastenverzwaring voor de huishoudens van meer dan 1000 € per jaar, resulterend in een fors verlies aan koopkracht met de bijbehorende ongunstige gevolgen voor de Nederlandse economie.

Hiermee dient de sleutelvraag zich aan of tegenover al deze kosten voldoende baten staan. On s antwoord op deze vraag luidt nee, windenergie blijkt niet in staat de CO₂emissies te verlagen en kan dus haar hoofdtaak niet vervullen.

¹ Environmental accounts of the Netherlands 2010. CBS 2011.

2. Milieuwinst van windstroom is verwaarloosbaar tot negatief.

Met u zijn wij overtuigd van de noodzaak om tot een duurzame energievoorziening te komen, de eindigheid van de fossiele brandstoffen en de hoogte van de CO₂ emissies vormen daartoe meer dan voldoende redenen. Uw Raad is kennelijk van opvatting dat windenergie daartoe een nuttig gereedschap vormt, maar het is allerm minst vanzelfsprekend dat windenergie ooit een zinnige bijdrage zal kunnen leveren. Er verschijnen steeds meer alarmerende berichten uit de praktijk die uitwijzen dat de elektriciteitscentrales door het inpassen van de windstroom fors aan rendement inboeten.^{2,3} Vanwege het grillige karakter van de wind vertoont windstroom immers sterke fluctuaties die zelden samenvallen met schommelingen in de vraag. Zo introduceren ze fluctuaties in de productie van de centrales die de pieken en dalen moeten opvangen, wat ten koste gaat van het rendement van de gas- en kolengestookte centrales.

De alarmerende berichten zijn alle uit de buitenlandse praktijk afkomstig, maar er zijn recente aanwijzingen dat voor Nederland hetzelfde geldt.⁴ We zouden verwachten dat de gewaarschuwde Rijksoverheid onverwijld de harde cijfers opvroeg om aan de hand van de praktijk te onderzoeken hoe groot het drukkende effect is op de rendementen van de Nederlandse centrales. Anderen en wij hebben de Ministers van EZ en I&M herhaaldelijk op dit probleem geattendeerd⁵, en de Tweede Kamer verzocht meer dan eens om een onderzoek naar het effect van de inpassing van windstroom. Het ministerie van EZ liet de Kamer echter steeds weten aan een dergelijk onderzoek geen behoefte te hebben. Wij dachten altijd dat een model door toetsing aan de praktijk zijn waarde moet bewijzen, maar de minister vertrouwt liever op prettige uitkomsten van modelberekeningen onder het motto: *“Kom me niet met feiten aan, ik weet toch hoe het zit!” (cit. Bolkestein).*

3. Integrale maatschappelijk economische kosten- batenanalyse ontbreekt.

Voor windenergie op land zowel als op zee heeft nog nooit een integrale kosten- batenanalyse plaatsgevonden die alle aspecten van windenergie inventariseert en afweegt. Wel bestaan er enkele analyses van voornamelijk de economisch-financiële aspecten, die in windenergie weinig heil kunnen ontdekken. We noemen

- a. het CPB Rapport Windenergie op de Noordzee (2005)⁶. Ondanks de subtitel die meer belooft, weegt het onderzoek alleen de economische aspecten. Het CBS concludeerde dat het niet verstandig is om vóór 2025 aan wind-op-zee te beginnen. Alleen bij het gunstigste van de doorgerekende scenario's zal wind-op-zee dan rendabel worden.
- b. het verslag dat vorig jaar in opdracht van de Klankbordgroep Klimaat en Energie van de Tweede Kamer⁷ is gepubliceerd over de Effecten en kosten van Klimaatbeleid in de Elektriciteitsopwekking. Het eindoordeel over het windenergiebeleid luidt dat er geen evaluatie

² <http://www.nkpw.nl/index.php/archief/1844-piekgedrag-windenergie-verhoogt-inderdaad-co2-uitstoot>

³ <http://www.clepair.net/IerlandUdo-e.html> en <http://www.clepair.net/Udo-okt-nl.html>

⁴ http://www.clepair.net/Nederlandse_elektriciteitsvoorziening.pdf

⁵ Als laatste in onze zienswijze van 30 mei 2013 op de ontwerp Rijksstructuurvisie. In de Nota van Antwoord ontwijken de ministers de vraag door te verwijzen naar het Energierapport (2011) van EZ. Hierin wordt de vraag echter helemaal niet behandeld. Zie <http://www.nkpw.nl/index.php/1865-structuurvisie-wind-op-land-omzeilt-kernvragen>.

⁶ <http://www.cpb.nl/publicatie/windenergie-op-de-noordzee-een-maatschappelijke-kosten-batenanalyse>

⁷ http://www.tweedekamer.nl/kamerleden/commissies/tc_klimaat/klankbord_klimaat_en_energie.jsp

nationaal kritisch platform windenergie

bestaat van het nationale beleid, noch vooraf noch achteraf uitgevoerd. Ook ontbreken de gegevens die voor een evaluatie nodig zijn. Conclusie: er bestaat geen deugdelijke onderbouwing van het Rijksbeleid.

- c. Als laatste vragen we uw aandacht voor de recente notitie waarin het CPB adviseert over de Rijksstructuurvisie wind-op-land⁸. Wederom op grond van economisch- financiële aspecten raadt het CPB aan om vijf jaar met de plannen te stoppen, waarbij aangetekend moet worden dat het CPB met een veel te hoge opbrengst aan windstroom rekent. Om uit de geplande 6000 MW vermogen op land inderdaad 16,8 TWh/jaar aan elektriciteit te halen, moeten de nieuwe molens gemiddeld op 40% (de productiefactor genoemd) van hun nominale capaciteit draaien. Dit is een volslagen onrealistisch en dus onhaalbaar uitgangspunt, want windmolens op land draaien nu gemiddeld op 22%. Voor een gemiddelde van 30% zal iedere eigenaar graag tekenen. De notitie gaat er bovendien van uit dat de windstroom voor de volle 100% aan de baten bijdraagt, maar houdt er geen rekening met mee dat voor het bouwen, plaatsen, onderhouden en opruimen ook energie nodig is.
 - i. Houden we met deze twee aspecten rekening, dan blijkt dat de elektriciteitsproductie van 6000 MW op land bijna de helft lager is dan waar de CPB notitie van uitgaat⁹.
 - ii. Het CPB schat de prijsdaling van onroerend goed van omwonenden op een verwaarloosbare 60 miljoen €, uitgaande van een waardedaling van 4-5% of 9000 € per woning binnen 1100 meter afstand. Rechters denken hier echter anders over. Uitspraken over woningen tot op 2,5 kilometer afstand, leidden tot verminderingen tot 50%. De werkelijke situatie blijkt onder meer in de Noordoostpolder, waar 100 woningen precies op de lijn van de maximale geluidsbelasting volgens de nieuwe versoepelde normen liggen. Deze woningen zijn onverkoopbaar geworden; schade rond 50 miljoen € door 400 MW windenergie veroorzaakt. Dit voorbeeld als uitgangspunt nemend, is van de 3600 op land geplande megawatts een verlies van rond een half miljard € te verwachten.
 - iii. In de CPB notitie houden de kosten en baten (5,9 miljard €) elkaar min of meer in evenwicht, maar gerekend met de juiste opbrengst en prijsdaling van onroerend goed ontstaat een negatief saldo van ca. 3,5 miljard €. ⁶ Hoe het advies precies zou hebben geluid als het CPB de juiste uitgangsgegevens als basis had genomen kunnen we slechts gissen, maar het oordeel was vast en zeker aanzienlijk negatiever uitgevallen.

4. Windenergie draagt alleen schijnbaar bij aan Europese afspraken.

Hoofddoel van de Europese afspraken is een duurzame toekomstige energievoorziening door middel van reductie van fossiel brandstofgebruik en CO₂ emissies. Maar in onze wereld met emissiehandel levert windenergie helemaal geen CO₂ reductie op¹⁰ zo meldt het CPB alleen al op grond van louter economisch- financiële overwegingen. Als we ook nog de hierboven geschetste energetische verliesposten van windenergie in aanmerking nemen, blijft er van de windstroom nauwelijks tot niets meer over om het grote hoofddoel te dienen.

⁸ <http://www.cpb.nl/publicatie/kba-structuurvisie-6000-mw-windenergie-op-land>

⁹ <http://www.nkpw.nl/index.php/1867-alarmerend-cpb-advies-rekent-met-te-hoge-opbrengst>.

¹⁰ Het CPB-onderzoek betreft wind-op-land, maar wij zien geen reden waarom voor wind-op-zee niet hetzelfde zou gelden.

nationaal kritisch platform windenergie

Nu is voor Nederland het hoofddoel deels vertaald in de doelstelling 14-16% hernieuwbare energie in 2020, en je zou kunnen zeggen dat windstroom aan deze doelstelling toch een bijdrage levert. Het regeerakkoord gaat hier ook vanuit. Maar na te zijn bijgeschreven in de Brusselse boekhouding, belandt deze bijdrage grotendeels in het afvalputje van de elektriciteitscentrales, en levert zo slechts verf voor een groene etalage.

5. Maatschappelijke kosten van windenergie op land zijn hoog.

De maatschappelijke kosten worden in de notitie van het CPB niet meegewogen. Effecten voor landschap en natuur, in potentie groot genoemd, zijn in het overzicht van kosten en baten als pm-post opgenomen. Dat 6000 MW aan windmolens voor vele omwonenden flinke geluidsoverlast inhouden blijft buiten de afwegingen. De sinds 2011 geldende geluidsnormen voor windmolens staan immers overal, ook in stille landelijke gebieden, drie maal zoveel hinder toe als snelwegen mogen veroorzaken, en vormen zo een aanzienlijke aantasting van het woon- en leefmilieu. Daarbij komt dat de grote belangentegenstellingen die met windmolens komen binnenwaaien nare sociale conflicten in de lokale samenleving veroorzaken. De Rijksoverheid behoort de leefomgeving van haar burgers te beschermen en hoort de maatschappelijke kosten niet in een pm-post op te bergen.

6. Verzoek

Zolang nog zoveel onzekerheid bestaat over de netto opbrengst en de economische kosten van windenergie, en gezien de maatschappelijke kosten en andere schaduwkanten die ermee gepaard gaan, achten wij het onverantwoord daar veel miljarden euro's aan uit te geven. Alleen het feit dat windenergie bijdraagt aan een op dit punt in Europees verband ongelukkig geformuleerde doelstelling in het regeerakkoord vormt een wel erg schamele rechtvaardiging voor de gigantische windmolenplannen van het kabinet.

Wij verzoeken u om bij de uitwerking van het energieakkoord dit aspect zwaar te laten wegen, en u op de doelen te richten die daadwerkelijk perspectief bieden, zoals zonne-energie en energiebesparing. Door geen geld voor windenergie in het water te gooien, en zeker niet op het land, komt voor die doelen meer ruimte vrij. En wat belangrijker is, dit is ook nog welbestede ruimte.

Namens de 88 hierna genoemde groeperingen,

Dr. J.H.F. Jansen, voorzitter NKPW.

Adres: Wipmolen 14,
1742 KG Schagen.
Tel.: 0224-223142
E-mail: jhfj@xs4all.nl

Ondertekening

- 1 Stichting Oldambt Windmolenvrij, Beerta (Gr)
- 2 Windmolengroep De Lethe-Bellingwolde, Bellingwolde (Gr)
- 3 Bewonersgroep Don Quichotte, Bourtange (Gr)
- 4 Klankbordgroep Termunten/Termunterzijl, Termunterzijl (Gr)
- 5 Stichting Windhoek, Termunterzijl (Gr)
- 6 Stichting Platform Tegenwind N33, Veendam (Gr)
- 7 Stichting Gjin Romte Foar Wynhannel, Leeuwarden (Fr)
- 8 Bewoners van Koetille, Harlingen (Fr)
- 9 Dorpsbelang Kornwerderzand, Kornwerderzand (Fr)
- 10 Stichting Kleare Kimen Noord-Oost Fryslan, Oosternijkerk (Fr)
- 11 Stichting De Eendracht, A7, Friesland, Pingjum (Fr)
- 12 Stop het windmolenpark bij de Trije Doarpen, Reduzum (Fr)
- 13 Buorren warns tsjin wynenerzjy, Warns (Fr)
- 14 Commissie tegen het windmolenplan Gerkesklooster-Stroobos (Fr)
- 15 Vereniging Tegenwind Hunzedal, Annerveenschekanaal (D)
- 16 Vereniging Tegenwind Veenkolonien, Annerveenschekanaal (D)
- 17 Tegenwind Coevorden, Coevorden (D)
- 18 Stichting WindNEE, Gasselternijveen (D)
- 19 Stichting Platform Storm, Nieuw Buinen (D)
- 20 Stichting Dalfsen Tegen Windmolens, Dalfsen (O)
- 21 Windmolens Deventer, Deventer (O)
- 22 Actiegroep tegen windturbines langs de Veeneleiding, Hellendoorn (O)
- 23 Stichting Dorpen uit de Wind, Holten (O)
- 24 Stichting Boldor, Rheezerveen (O)
- 25 Meer Windmolens NEE, Staphorst/Rouveen (O)
- 26 Stichting Steenwijkerland Tegen Windmolens, Steenwijk (O)
- 27 Stichting De Rotterdamse Hoek, Creil, Noordoostpolder (FI)
- 28 Comité Urk Briest, Urk (FI)
- 29 Stichting Erfgoed Urk, Urk (FI)
- 30 Comité Geldersedijk Hattem-Zalk, Hattem/Zalk (O/Gld)
- 31 Apeldoornse Tegenwind, Apeldoorn (Gld)
- 32 Stichting Tegenwind, Bergharen (Gld)
- 33 Dorpsraad-Windmolens, Epse (Gld)
- 34 Stichting Don Quichotte in Lathum- Stop De Windturbines, Lathum (Gld)
- 35 Stichting De Klap van de Molen, Lienden (Gld)
- 36 Stichting Tegen(Wind)molens Netterden en omstreken, Netterden (Gld)
- 37 Vereniging Leefbaarheid Netterden, Netterden (Gld)
- 38 Buurtvereniging Leefbaar Reeth, Reeth (Gld)
- 39 Belangengroepering Geen windmolens in het Binnenveld, Wageningen (Gld)
- 40 Geen windmolens in Miste en Corle, Winterswijk-Miste (Gld)
- 41 Comité Veerwagenweg Houten, Houten (U)
- 42 Stichting Gigawiek, Houten (U)
- 43 Don Quichotte, Nieuwer ter Aa (U)
- 44 Kerngroep Buren van Lage Weide, Utrecht (U)
- 45 Platform Tegen Wijkse Windturbines, Wijk bij Duurstede (U)
- 46 Stichting Belangen Wijkersloot e.o., Wijk Bij Duurstede (U)
- 47 Geen windmolens bij woonwijken, Woerden/Harmelen (U)
- 48 BewonersVereniging Zijkanaal-H, Amsterdam Noord (NH)
- 49 Werkgroep Oostpolder, Anna Paulowna (NH)
- 50 Stichting voor Landelijk Schoon West-Friesland, Blokker (NH)
- 51 Stichting JAS, Breezand (NH)
- 52 Woongenot Omgeving Stoomsloot, Breezand (NH)
- 53 Werkgroep Polder F, Burgerbrug (NH)
- 54 Participantenvereniging Zijpe, Callantsoog (NH)
- 55 Geen windmolens in de Purmer, De Purmer (NH)
- 56 Bewonersgroep Middenweg, Heerhugowaard (NH)
- 57 Groep Oudendijk, Oudendijk (NH)
- 58 Stichting Kritisch Platform Ontwikkeling de Zijpe, Oudesluis (NH)

nationaal kritisch platform windenergie

- 59 Werkgroep polder E de Zijpe, Oudesluis (NH)
- 60 Vereniging Houd Zijpe Leefbaar, Petten (NH)
- 61 Stichting De Kwade Zwaan, Uitdam (NH)
- 62 Actiegroep bewoners Groetweg Middenmeer, Wieringermeer (NH)
- 63 Comité Geen zwaaipalen in de Wieringerwaard, Wieringerwaard (NH)
- 64 Tegenwind Wijdewormer, Wijdewormer (NH)
- 65 Actiegroep Westland Wint, 's-Gravensande (ZH)
- 66 Windgroep Flakkee, Achthuizen/Oostflakkee, Ooltgensplaat (ZH)
- 67 BewonersVereniging Onder de Hefbrug, Alphen aan den Rijn (ZH)
- 68 Bewoners van het Goudse Rijkpad, Alphen aan den Rijn (ZH)
- 69 Geen windmolens in Alphens polderland, Alphen aan den Rijn (ZH)
- 70 Geen grotere windmolen in Bodegraven, Bodegraven (ZH)
- 71 Vereniging Hart voor het Groene Venster, Giessenburg (ZH)
- 72 Vereniging Veenderpolder en Wijde Aa , Roelofarendsveen (ZH)
- 73 Stichting Groene Hart, Woerden (ZH)
- 74 Vereniging tot behoud van het open landschap van Kaag en Braassem e.o., Woubrugge (ZH)
- 75 Stichting Grote Polder Groene Hart, Zoeterwoude (ZH)
- 76 Stichting Dorpsraad Hoofdplaat, Hoofdplaat. Gem.Sluis (Zld)
- 77 Actiecomité tegen windenergie “ Verontrustte Stavenissenaren”, Stavenisse (Zld)
- 78 Actiegroep Tegenwind Bernheze, Nistelrode (NB)
- 79 Geen Windmolens in Reusel, Reusel, (NB)
- 80 Rooise Tegenwind, Sint Oedenrode (NB)
- 81 Dorpsraad Dinteloord en Prinsenland, Steenberg (NB)
- 82 Tegenwind Tilburg, Tilburg (NB)
- 83 Stichting Houd Heeze-Leende Leefbaar, Heeze (NB)
- 84 Buren van windpark Neer, Egchel (L)
- 85 Actiegroep Windscherm, Maastricht, Maastricht (L)
- 86 Actiegroep tegen Windenergie Klavertje 4, Sevenum (L)
- 87 Werkgroep windturbines Venray, Venray (L)
- 88 Stichting Nationaal Kritisch Platform Windenergie, Stroe (NH)